

สรุปเวทีเสวนาเปิดปม ธุรกิจอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร

วันจันทร์ที่ 21 กรกฎาคม 2557 เวลา 09.00 – 12.00 น.

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์วิชาการเพื่อความเป็นธรรมในระบบเกษตรพันธสัญญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เครือข่ายเกษตรกรพันธสัญญา มูลนิธิชีววิถี

เกษตรกรพันธสัญญาโอดแค้นกับความเสียดาย สัญญาไม่เป็นธรรม พอลาคุณก็ลอยแพ ส่วนกรรมการสิทธิฯ ผู้บริโภค นักวิชาการ ประสานเสียงร่วมผลักดันกลไกคุ้มครองเกษตรกร และสัญญากลางที่เป็นธรรม หวังเห็นระบบธุรกิจ การเกษตรและอาหารที่เป็นธรรมและปลอดภัย ด้านตัวแทนบริษัทยักษ์ใหญ่ซีพีรับลูกเห็นด้วยในข้อเสนอ ส่วน กรณีเอกสารหลุด ที่ประชุมเรียกร้องให้องค์กรสื่อ และสถาบันนักวิชาการตรวจสอบให้ถึงที่สุด เพื่อให้เกิดความ เป็นธรรมในระบบอุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร

21 กรกฎาคม 2557 : การเสวนาวิชาการหัวข้อ “เปิดปม ... ธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร” ที่ห้อง เสวนาชั้นที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ อาคาร บี ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ ร่วมจัดโดย คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์วิชาการเพื่อความเป็นธรรมในระบบเกษตรพันธสัญญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เครือข่ายเกษตรกรพันธสัญญา มูลนิธิชีววิถี โดยมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตัวแทนเกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญา ผู้เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อ สุกร ปลาในกระชัง จ.เชียงใหม่ จ.มหาสารคาม จ.ขอนแก่น จ.ชัยภูมิ จ.นครราชสีมา จ.บุรีรัมย์ จ.เพชรบูรณ์ จ.สิงห์บุรี ตัวแทนบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) องค์กรพัฒนาเอกชน เข้าร่วมประมาณ 40 คน

น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การขับเคลื่อนเกษตรพันธสัญญา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ต้องใช้การต่อสู้ภายใต้แนวคิดสิทธิชุมชน ต้องมีการรวมตัวของเกษตรกร และอำนาจในการ จัดการชุมชนต้องอยู่ในมือเกษตรกร ต้องสร้างให้เกิดดุลย์อำนาจชุมชน การเผชิญหน้าระหว่างเกษตรกรกับทุนใหญ่ เป็นการต่อรองที่ไม่สมดุล ไม่มีทางชนะ เกษตรกรต้องรวมตัวเพื่อเปลี่ยนสถานะการต่อรองจากระดับปัจเจกไปสู่การ แปลงเรื่องสิทธิมนุษยชนมาเป็นกฎหมายที่เป็นธรรม เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เกษตรกรไม่จำเป็นต้องจำนนต่อสัญญาทาส ไม่ เป็นธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพร้อมที่จะเสนอเรื่องนี้แก่ คสช. เพื่อให้มีการปฏิรูปนโยบายระบบ การเกษตรแบบพันธสัญญา และการจัดทำกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิเกษตรกรให้ได้รับความเป็นธรรม

นางบุญยืน ศิริธรรม อดีต สว. สมุทรสงคราม และประธานสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค กล่าวว่า กรณีที่เกษตรกรบอกว่าไม่เคยเห็นสัญญาที่ทำกับบริษัท บริษัทจะปรับเปลี่ยนเนื้อหาในสัญญาอย่างไรก็ได้ ถ้าแนะนำอะไรก็ต้องทำ ถ้าแจ้งก็ไม่เกี่ยวกับบริษัท เป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก ธุรกิจร้านสะดวกซื้อเป็นธุรกิจที่บุกพิฆาตชุมชน ช่องทางธุรกิจจะต้องมีสำนึกของความเป็นมนุษย์และเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันบ้าง ต้องถามธุรกิจขนาดใหญ่ว่ารายขนาดนี้ยังไม่พอหรือจะเอาเปรียบประชาชนไปถึงไหน ต้องเรียกร้องจิตสำนึก สัญญาที่ไม่เป็นธรรมพอมมีปัญหาที่ฟ้องฝ่ายเดียว ชาวบ้านตาดำๆ จะไปสู้อะไรกับนายทุนที่มีทั้งนักวิชาการ สื่อ นักกฎหมาย เกษตรกรขอสัญญาก็ไม่ให้ เรื่องนี้ถือเป็นสิทธิพื้นฐานของคู่สัญญาเพราะเป็นเรื่องสิทธิและความเป็นธรรม ผากกรรมการสิทธิเรื่องที่มีการละเมิดสิทธิชุมชน สิทธิในอาชีพ สิทธิของเกษตรกร ต้องเรียกร้องความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องทำให้เกิดสัญญาที่เป็นธรรม เพราะที่เป็นอยู่มันเป็นสัญญาทาส เรื่องที่ผู้บริโภคไม่เคยรู้คือ เบื้องหลังที่มาของอาหารเหล่านี้มาจากไหน ทำร้ายใครบ้าง ธุรกิจขนาดใหญ่มีอำนาจเหนือคนที่กำกับนโยบาย สื่อ ความรู้ทางวิชาการ ไม่ใช่เรื่องง่ายที่ผู้บริโภคจะเข้าใจ และต้องหาทางเปิดเผยให้มากขึ้น

นายพร อินตะปา เกษตรกรผู้เลี้ยงหมู จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า เริ่มรู้จักการเลี้ยงหมูแบบพันธสัญญาครั้งแรก จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เดิมเลี้ยงหมูประมาณ 30 ตัว จนในช่วงปี 2549 ตัวแทนบริษัทชักชวนให้เลี้ยงหมูจึงเริ่มทำสัญญากับบริษัท มีการขยายขนาดกิจการเลี้ยงหมูจำนวน 120 ตัว เจ้าหน้าที่บริษัทมาทำสัญญาที่บ้าน เมื่อเซ็นชื่อแล้วเจ้าหน้าที่นำเอาสัญญาไปด้วยตั้งแต่นั้นก็ไม่เคยเห็นสัญญาอีกเลย ช่วงที่เริ่มทำแรกๆ มีรายได้ดี แต่ทางบริษัทก็ให้ปรับโรงเรือนเป็นระบบ EVAP พอเริ่มจะใช้หนี้หมดบริษัทก็ให้ปรับปรุงโรงเรือนอีก ตอนนี้ไม่มีที่ดินแล้วต้องขายที่ไปในปี ๒๕๕๓ หนี้ก็ยังคงอยู่หมดตัวแล้ว ต้องไปอาศัยอยู่กับลูก ที่ดินที่ยังเหลืออยู่ก็กำลังจะขายทอดตลาด

นายโชคสกุล มหาคำรุ่ง เกษตรกรเลี้ยงหมู จ.เชียงใหม่ กล่าวว่า บริษัทพาไปดูงานฟาร์มที่ประสบความสำเร็จ ทำให้คิดว่ามีรายได้ดี ผมเองเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ก็ได้ศึกษาข้อมูลมาพอสมควรและภาพลักษณ์ของบริษัทก็ดี คิดว่า จะต้องได้มากกว่าเกษตรกรพันธสัญญารุ่นบุกเบิกซึ่งเคยได้รับรางวัลดีเด่นของบริษัท แต่เมื่อเปิดฟาร์มได้ ๑ เดือนเกษตรกรที่ได้รับรางวัลดีเด่นของบริษัทก็ต้องปิดฟาร์ม ผมอยู่ในระบบนี้ประมาณ ๑๐ ปี สาเหตุที่แจ้งเพราะว่าเกษตรกรไม่มีอำนาจที่จะจัดการการผลิต ถูกควบคุมถูกผูกขาด ลงทุนไม่รู้จบทำให้เกษตรกรเป็นหนี้ธนาคารเพิ่มขึ้น เกษตรกรแบกรับความเสี่ยง ทางบริษัทไม่ทำตามสัญญา การเลี้ยงบางรุ่นบริษัทเอาหมูไม่มีคุณภาพมาให้เราเลี้ยง ส่วนเรื่องบอกเลิกสัญญานั้นไม่จำเป็น เพราะบริษัทจะทิ้งทันที ตอนนั้นก็ต้องขายที่ดิน คดีความก็ยังไม่จบ สูญเสียอาชีพ

นางสาวเบญจมาภรณ์ พึ่งเดชะ ตัวแทนนาคยาฟาร์มกล่าวว่า เลี้ยงไก่กับบริษัทซีพีมาประมาณ ๑๐ ปี ไม่ค่อยมีปัญหาอะไรมาก แต่มีรุ่นหนึ่งไก่ที่เอามาให้ป่วยเป็นโรค ไก่ตายในรถประมาณ ๑๐ ตัว เราก็ผ่าซากเอาไปตรวจก็รู้ว่า เป็นโรค เราบอกสัตวบาลว่าไม่ขอรับไก่แต่เขาก็บอกว่ารับไว้ก่อนแล้วจะชดเชยให้ ด้วยความที่ทำสัญญากันมานานก็เชื่อใจ แต่เวลาไม่ถึงเดือนไก่ตายเป็นพันตัว ไก่ไม่ใช่ ทำให้เราต้องเป็นหนี้ถึง ๒-๓ ล้านบาท เราก็ฟ้องกองปราบ ว่าซีพีเอาไก่เป็นโรครมาให้ ต่อมามีการชดเชยจากซีพีแต่ก่อนที่จะจ่ายบริษัทก็ให้พัฒนาฟาร์มใหม่อีก เราก็ลงทุนเพิ่มอีกประมาณ ๕ ล้านบาท แต่หลังจากนั้นเขาก็ทิ้งฟาร์มเราไปเลย เราพยายามติดต่อขอลงไก่อีกครั้งเขาก็ไม่ตอบรับ เนื่องจากสัญญาเป็นรุ่นต่อรุ่น ในสัญญาไม่มีการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรคุ้มครองสิทธิเฉพาะบริษัท เป็นความเสี่ยงของเกษตรกรทั้งหมด

นางสุภาพร ตัวแทนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ จังหวัดอยุธยา กล่าวว่า เริ่มโครงการเลี้ยงไก่เนื้อในปี 2533 แบบรับจ้างเลี้ยงประกันรายได้ ไม่เคยมีปัญหาอะไร จนกระทั่งเกิดสถานการณ์ไข้หวัดนกระบาด บริษัทไม่ส่งไก่มาให้เลี้ยง ต่อมาบริษัทให้เปลี่ยนมาเลี้ยงไก่ไข่ในปี 2547 ต้องลงทุนปรับปรุงโรงเรือนลงทุนอีก 2 ล้านบาท พอปี 2555 ก็เกิดโรค

ระบาดอีก ฟาร์มไม่เป็นโรคแต่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง บริษัทก็ไม่เอาไก่มาลงให้เป็นเวลา 1 ปี ที่ผ่านมาคิดว่าไม่ขาดทุนแต่เราต้องปรับปรุงโรงเรือนอยู่เรื่อยๆ หนี้ก็ยังไม่หมดก็เพิ่มหนี้ใหม่เข้ามา ตอนนี้อย่างไม่ได้เลี้ยง สัญญาทั้งเก่าและใหม่มันไม่เป็นธรรมทั้งนั้น เช่น เมื่อเกิดโรคระบาดหรือภัยธรรมชาติเกษตรกรต้องรับความเสี่ยงทั้งหมด บริษัทจะบอกเลิกสัญญาเมื่อไหร่ก็ได้

นายไสว มาลัย เกษตรกร จ.ร้อยเอ็ด กล่าวว่า ปี 2532 เจ้าหน้าที่บริษัทซีพีมาแนะนำบิดาให้เลี้ยงหมูกับบริษัทและแนะนำว่าจะเป็นอาชีพที่ส่งต่อให้ลูกหลานได้ บิดาจึงกู้เงินจาก ธกส. มาประมาณ ๕ แสนกว่าบาท แต่งบไม่พอต้องขายที่นานำมาลงทุนเพิ่ม เมื่อร่วมโครงการประมาณ 10 ปี บริษัทแนะนำให้สร้างโรงเรือนเพิ่ม และทำระบบใหม่ปรับปรุงโรงเรือนใหม่ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เวลาจับหมูบริษัทจะไม่จับหมูที่น้ำหนักไม่ถึง 100 กิโลกรัมทำให้ขาดทุนต่อมาแนะนำให้เลี้ยงไก่และให้ปรับปรุงโรงเรือนใหม่เป็นหนี้เพิ่ม หนี้ก็ยังใช้ไม่หมด พอก็ตัดสินใจเลิกเพราะเห็นว่าไม่เป็นธรรม บริษัทนี้เมื่อไปที่ไหนก็พูดอย่างนี้มาตลอดว่า อาชีพนี้ทำได้ช่วยลูกหลานถ้าเกษตรกรไม่โกง ถ้าดูแลดีก็จะไปได้

อาจารย์ไพสิฐ พาณิชยกุล นักวิชาการ ม.เชียงใหม่ กล่าวว่า เกษตรพันธสัญญาเกิดขึ้นพร้อมกับธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ที่ทำให้การผลิตตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำอยู่ในระบบห่วงโซ่เดียวกัน ในแง่ปริมาณพบว่ามีผลคลาดเคลื่อนในจำนวนของเกษตรกรพันธสัญญา ทำให้ไม่เห็นภาพผลกระทบเชิงปริมาณที่จะนำไปสู่การแก้ไขเชิงนโยบาย และไม่เห็นภาพความโหดร้ายของระบบ เกษตรพันธสัญญาเป็นเครื่องมือของระบบอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารที่เกิดจากการต่อรองระหว่างบริษัทกับรัฐ โดยให้เป็นไปตามกลไกตลาด สำหรับเกษตรกรตัวสัญญาเป็นเครื่องมือผูกมัดเกษตรกรให้ทำตามของบริษัทสั่ง เกษตรกรจึงต้องมีอำนาจต่อรอง และมีกลไกภาครัฐเข้าไปกำกับดูแล สิ่งที่เกษตรกรจะทำได้คือการให้ความรู้กับเกษตรกร การสร้างรวมกลุ่มต่อรอง มีกลไกทางสังคมที่จะป้องกันผลกระทบ มีกลไกเครือข่ายผู้บริโภค ที่จะเข้ามาทำให้เกิดข้อสัญญาที่เป็นธรรมมากขึ้น

เรื่องความไม่เป็นธรรมในระบบเกษตรพันธสัญญา หากไม่มีการแก้ไขเรื่องนี้จะเป็ระเบิดเวลาในสังคมไทย ในสถานการณ์การปฏิรูปในขณะนี้ ควรจะมีการสร้างกลไกการป้องกันและแก้ไขความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น เนื่องจากประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ และหน่วยงานหลายส่วน จึงมีข้อเสนอให้ คสช. แต่งตั้ง “คณะกรรมการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาาระบบเกษตรแบบพันธสัญญาที่เป็นธรรม” เพื่อควบคุม กำกับ แก้ไขปัญหา รวมถึงนโยบายและแนวทางของระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพันธสัญญาโดยเฉพาะ อีกประเด็นที่สำคัญและสามารถดำเนินการได้ทันที ได้แก่ การนำสัญญากลางเพื่อเป็นสัญญามาตรฐานเพื่อใช้ในการตกลงซื้อขายพืชผลแลผลิตภัณฑทางการเกษตร โดยนำมาใช้ในพื้ที่นำร่องก่อน แล้วพัฒนาให้มีความเหมาะสม

นางสาว กิ่งกร นรินทรกุล มูลนิธิชีววิถี กล่าวว่า หลังจากที่เห็นรายงานศูนย์ข้อมูล&ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง หรือเว็บไซต์ TCIJ ได้เผยแพร่เอกสารฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบริษัทเกี่ยวกับกรณีการแทรกแซงทางการทำงานทางวิชาการ ทำให้เห็นขั้นตอนการดำเนินการประชาสัมพันธ์และการปกปิดข้อมูลของธุรกิจการเกษตรและอาหารขนาดใหญ่ ทำให้กระบวนการเชิงความรู้วิชาการถูกผูกขาดโดยบริษัท เช่น การปลูกข้าวลูกผสม ถูกนำเสนอในสื่อที่หลากหลายผ่านปากของนักวิชาการที่น่าเชื่อถือ และความรู้ชุดเดียวกันนี้เป็นเหตุผลเดียวกันกับหน่วยงานราชการ นักวิชาการนำไปเสนอต่อ แสดงให้เห็นถึงการผูกขาดข้อมูลในการสื่อสารโดยบริษัท โดยไม่มีการตรวจสอบในทีสาธารณะ ไม่มีพื้นที่สำหรับผู้เสียหายหรือผู้บริโภค เมื่อพูดถึงข้อเสนอเราจะเสนอต่อใครได้ ซีพี ผู้บริโภค หรือเกษตรกรรายย่อย เราจะสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อฝ่าวงล้อมของการสื่อสารของขบวนการบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งจะต้องมีกระบวนการสื่อสารสาธารณะที่โปร่งใสได้อย่างไร

นายณรงค์ เจียมใจบรรจง ตัวแทนบริษัทซีพี กล่าวว่า ประเด็นเรื่องพันธสัญญาแม่แม่ทั้งบวกและลบ กรณีบริษัทซีพี มีเกษตรกรสัตว์บกประมาณ ๕ พันราย ไก่ไข่ก็มีนโยบายเลิกขยายมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ไก่เนื้อและหมูก็อาจจะ มีบางพื้นที่ เราไปขยายธุรกิจปลายน้ำและงานในต่างประเทศแทน สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรทางซีพีก็ไม่ได้ นิ่งนอนใจ พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ก็เห็นด้วยและพร้อมที่จะสนับสนุนเรื่องสัญญากลาง และมีการตั้ง คณะกรรมการกลางมากำกับดูแล ยินดีเอาสัญญาของซีพีไปมอบให้เป็นตัวอย่าง ส่วนกรณีเกษตรกร จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เกิดจากการสื่อสารที่ผิดพลาดและทางเกษตรกรเองก็แสดงเจตนาว่าอยากจะทำ เล็กเล็กลง แล้วมา เรียกร้องค่าเสียหายประมาณ 4 ล้านบาท ล่าสุดมีการร้องเรียนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุตนายปริญญา ศิริ สารการ เรื่องนี้ต้องมีการเจรจากันต่อไป

นายอุบล อยู่หว่า เครือข่ายเกษตรกรพันธสัญญา กล่าวว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจสังคม ที่ยืดเยื้อมานาน ปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากคุณภาพปัจจัยการผลิต ในขณะที่สัญญานั้น เกษตรกรมักลงทุนไปก่อนแล้วเซ็น สัญญาภายหลัง ปัจจัยการผลิตทั้งหมดอยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัท การชั่งน้ำหนักเป็นปัญหาทั้งผู้เลี้ยงหมูและไก่ น้ำหนักหายไปเมื่อไปถึงปลายทาง ในระบบสายพานการผลิตนี้เกษตรกรถูกกำหนดและควบคุมทั้งหมด การคำนวณ ผลตอบแทนค่อนข้างซับซ้อน เกษตรกรยังไม่เข้าใจ เป็นความสัมพันธ์ที่เหลื่อมล้ำและรุนแรงที่บริษัทใหญ่กระทำต่อ เกษตรกร ซึ่งยังไม่มีกลไกหน่วยราชการใดที่เข้ามาดูแลหรือรับผิดชอบ องค์กรผู้บริโภคยังไม่เข้าใจประเด็นนี้

นายอุบล อยู่หว่า แฉลงข่าวระบุว่า กรณีการแทรกแซงการทำงานวิชาการ นักวิชาการมหาวิทยาลัยและ สถาบันวิชาการ มีการเขียนบทความสนับสนุน การตอบโต้ประเด็นข่าวเชิงลบ โดยไม่ได้ใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงเชิงวิชาการ ขอให้มหาวิทยาลัยและสถาบันวิชาการต้นสังกัดตรวจสอบอย่างจริงจัง และขอให้นักวิชาการที่ถูกกล่าวถึงชี้แจงกับ สังคมโดยเร่งด่วน ส่วนกรณีการแทรกแซงทางการทำงานสื่อมวลชน กรณีสื่อมวลชนอาวุโสมีข้อกล่าวหาว่ารับเงิน บริษัทเอกชน 19 ราย ขอให้สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติและสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย รวมทั้งองค์กร ต้นสังกัด ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงและชี้แจงต่อสาธารณะ และมีมาตรการเฝ้าระวังในการทำงานข่าวที่เป็นอิสระ

ส่วนกรณีปัญหาเกษตรกรระบบเกษตรกรพันธสัญญา ให้มีการดำเนินการ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดตั้ง “คณะกรรมการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนา ระบบเกษตรแบบพันธสัญญาที่เป็นธรรม” เพื่อควบคุม กำกับ แก้ไข ปัญหา รวมถึงกำหนดนโยบายและแนวทางของระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพันธสัญญาโดยเฉพาะ 2) การ จัดทำสัญญากลาง ข้อตกลงซื้อขายพืชผลและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อให้เกิดสัญญาร่วมที่เป็นธรรมระหว่าง บริษัทและเกษตรกร โดยให้ดำเนินการนำร่องกับกลุ่มผู้เลี้ยงไก่บริษัทสหฟาร์มจำกัด ในการเลี้ยงไก่กับบริษัทรอบใหม่ 3) การจัดทำพระราชบัญญัติเกษตรกรพันธสัญญา เพื่อร่วมกันแบกรับความเสี่ยงจากกระบวนการผลิต หลักการแบ่งปัน ผลประโยชน์มาใช้ในการจัดสรรผลตอบแทนที่เป็นธรรม การบูรณาการหน่วยงานในระดับพื้นที่ให้เข้ามาจดทะเบียน การปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีจากระบบการผลิตทางการเกษตร และ จัดตั้งระบบการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท

จากการเสวนาเปิดปม ธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทนบริษัทซีพี เกษตรกรและอดีตเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อ สุกร ปลาในกระชัง จ.เชียงใหม่ จ.มหาสารคาม จ.ขอนแก่น จ.ชัยภูมิ จ.นครราชสีมา จ.บุรีรัมย์ จ.เพชรบูรณ์ จ.สิงห์บุรี องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ มีข้อสรุปร่วมกันว่า รัฐควรมีการตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางการทำงานร่วมกัน ในระบบเกษตรพันธสัญญา การเข้าถึงข้อมูลระบบเกษตรกรพันธสัญญา และการกำหนดมาตรฐานสัญญาที่เป็นธรรม ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับบริษัทอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่

ภาพการเสวนา

ภาพการเสวนา

ภาพเกษตรกรกล่าวถึงปัญหาจากระบบเกษตรพันธสัญญา

ภาพการแถลงข่าว